

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

Dispvatio II. De Divisionibus propositionum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

minatè futurum, nec determinatè non futurum, sed indifferens ad utrumque; ergò, &c. Probatur maior, quia alioqui si objectum, quod enuntiat determinatè futurum, nec sit determinatè futurum, nec determinatè non futurum, Propositio nec erit determinatè falsa, quia objectum non erit determinatè aliter, quàm enuntiat; nec determinatè vera, quia objectum non erit determinatè, sicut enuntiat; sed abstractivè, nec determinatè scilicet aliter, nec determinatè sicut; ac proindè, nec erit determinatè falsa, nec determinatè vera, saltem positivè; licèt futura sit falsa negativè, id est, non vera positivè; & vera negativè, id est, non falsa positivè.

CLXXVI. Respondeo, distinguendo majorem, ut Propositio sit determinatè falsa, debet enuntiare objectum determinatè futurum, quod saltem est determinatè non futurum negativè, concedo majorem: quod est determinatè non futurum positivè, sive ex libera electione non futuritionis, nego majorem: hoc enim est superfluum, ut Propositio de futuro contingenti sit determinatè falsa, & prius sufficit; quia illa Propositio est determinatè falsa, cujus objectum non est determinatè sicut per Propositionem enuntiat esse à parte rei: non verò cujus objectum est aliter positivè, ut v. g. ex determinatione voluntatis, quàm per Propositionem enuntiat esse à parte rei; alioqui in casu Resolutionis hæc Propositio, *tempus præteritum existet*, non esset determinatè falsa; quia in casu Resolutionis ejus objectum, non est aliter positivè, sive ex determinatione voluntatis futurum, quàm per Propositionem enuntiat esse à parte rei; imò id implicat; sed negativè tantum: Item hæc Propositio facta de nuda substantia, *Substantia est alba*, non esset determinatè falsa; quia ejus objectum non esset aliter positivè, puta nigrum, quàm per Propositionem enuntiat esse à parte rei, sed negativè tantum, puta non album: undè patet ad probationem majoris.

CLXXVII. Urgebis, si ad hoc, ut hæc Propositio, *Petrus cras curret*, foret determinatè falsa, sufficeret cursum Petri esse cras non futurum negativè; ad hoc, ut hæc Propositio, *Petrus cras non curret*, foret determinatè vera, sufficeret cursum Petri cras non esse futurum negativè; contradictorium enim contradictoria est ratio: sed consequens est contrà conclusionem; sic enim negativæ Propositiones de futuro contingenti antecedenter ad omne decretum, &c. essent determinatè veræ; ergò illud undè sequitur est absurdum.

CLXXVIII. Respondeo, negando sequelam; quia plus requiritur, ut Propositio sit vera, quàm ut sit falsa; nam ad hoc sufficit illius objectum non esse, sive negativè, sive positivè, sicut per Propositionem enuntiat esse à parte rei; ad illud verò debet præcisè esse à parte rei sicut per Propositionem

enuntiat esse à parte rei; cum autem dicitur, *Petrus non curret*, prout est Propositio de futuro contingenti, enuntiat cursum Petri non esse futurum positivè, sive ex libera dispositione voluntatis; adde tamen quod, *Petrus curret*, *Petrus non curret* prout sunt Propositiones de futuro contingenti, non sint contradictoriæ; quia illarum hic est sensus, *Petrus libere ponet cursum, Petrus libere ponet non cursum*, quarum utraque est affirmativa, & utraque falsa antecedenter ad omne decretum, &c. ut consideranti patebit, contradictoriarum verò altera affirmativa, altera negativa; altera vera, altera falsa.

CLXXIX. Dixi, Prout sunt Propositiones de futuro contingenti, quia de illis ut sic est sermo, non verò de affirmativa qualicumque, & purè negativa, ut *scammum curret*, *scammum non curret*; quia illa est impossibilis; hæc necessaria, ut patet.

CLXXX. Objicies 2°. hæ Propositiones, *Petrus est se libere determinaturus ad currendum cras*, *Petrus non est se libere determinaturus ad currendum cras*, etiam antecedenter ad omne Dei decretum, &c. sunt contradictoriæ, ergò una earum est necessariò vera, altera falsa, ergò conclusio nulla.

CLXXXI. Respondeo, admissio antecedente, & 1^a. consequentiā, negando 2^{am}. quia 2ª Propositio non est negativa de futuro contingenti, sed de futuro necessariò, sicut hæc, *scammum non est se libere determinaturus ad currendum cras*, quam ultrò concedimus esse determinatè veram, sed de hac nihil in Resolutione.

RESOLUTIO IV.

CLXXXII. Dico 4°. omnes Propositiones singulares de futuro contingenti consideratæ etiam consequenter ad omne decretum Dei de objecti earum futuritione, vel non futuritione, sed sumpto objecto quatenus eo instanti, quo aliquandò est, hoc instans respicit, & non quatenus eo instanti, est extrà causas & in actu in Dei æternitate, sunt determinatè falsæ.

CLXXXIII. Probatur, quia ut sic enuntiant objectum esse à parte rei determinatè futurum, id est, quod aliquandò est, quod tamen ut sic non est determinatè futurum, id est, quod ut sic numquam est; quia quod eo instanti, quo dicitur esse, præcindit ab eo, quod sit extrà causas & in actu in Dei æternitate, prout præcindit, numquam est, ut consideranti patebit, ergò, &c.

CLXXXIV. Confirmatur, quia hæc præcisio eodem modo se habet ad objectum suum, sicut præcisio à decreto de futuritione, vel non futuritione objecti; sed in hoc signo præcisionis, omnes illæ Propositiones sunt determinatè falsæ, ut probatum est Resolutione præcedenti, ergò & in isto signo præcisionis, omnes illæ Propositiones sunt determinatè falsæ.

DISPUTATIO SECUNDA

De Divisionibus Propositionum.

CLXXXV. Divisiones Propositionum in Præparamento Logico præmissimus, nunc autem circa distinctionem Propositionum inter se, dubia aliquot subiciemus, itaque sit

DVBIVM I.

An divisio Propositionis in Affirmativam & Negativam sit generis in species.

RESOLUTIO.

CLXXXVI. Dico, Divisio Propositionis in Affirmativam & Negativam est generis in species.

P 3

Probatur,

CLXXXVII. Probatur, quia habet omnia ad distinctionem generis in species requisita, ergo, &c. Probatur antecedens, quia ab utroque membro univocè & essentialiter participatur ratio Propositionis, & utrumque à se mutuo differt essentialiter, ergo, &c. Probatur antecedens pro 1^a parte, quia Propositio, quæ dividitur, est oratio, live enuntiatio alicujus de aliquo: sed id ab utroque membro, scilicet Propositione Affirmativa & Negativa, univocè & essentialiter participatur, ergo, &c. Probatur antecedens pro 2^a parte, quia habent oppositas tendentias & habitudines ætuum ad objecta, scilicet conjungendo terminos, vel dividendo, quæ sunt opposita, ergo, &c.

CLXXXVIII. Confirmatur, objectum directum Propositionis affirmativæ, quod est identitas objectiva, est oppositum objecto directo Propositionis negativæ, quod est non identitas; sed Propositiones mentales specificantur ab objecto directo; ergo negatio & affirmatio sunt inter se oppositæ, & per consequens differunt essentialiter.

CLXXXIX. Obijcies 1°. ratio Propositionis per prius participatur ab affirmatione, per posterius à negatione; ergo divisio, &c. est analoga, & non univoca, & per consequens non est generis in species: probatur antecedens ex Aristotele variis locis dicente affirmationem esse priorem negatione.

CLXXXX. Respondeo 1°. jam sæpius esse dictum, participationem rationis communis per prius & posterius non tollere univocationem; sed illam tantum, quæ, unum rationem communem propriè & primariò, aliud impropiè & per ordinem ad aliud, live secundariò, participat, ut fit in analogis.

CLXXXI. Respondeo 2°. ad Aristotelem, eum solum velle, affirmationem esse priorem negatione prioritate dignitatis, cognitionis & simplicitatis: de dignitate & simplicitate constat; de cognitione probatur; quia negatio objectivè est aliquo modo non ens, affirmatio verò ens simpliciter; ens verò cognitione prius est non ente.

CLXXXII. Obijcies 2°. affirmatio est ens, negatio non est ens; atqui ens & non ens non habent verum genus, ergo, &c.

CLXXXIII. Respondeo, distinguendo majorem, affirmatio est ens, negatio non est ens, objectivè, concedo majorem: repræsentativè & formaliter, nego majorem; ut sic enim est actus intellectus positivus; similiter distingue minorem.

CLXXXIV. Obijcies 3°. negatio live Propositio Negativa componitur ex affirmatione live Propositione Affirmativa, ergo Propositio Affirmativa & Negativa non sunt specie distinctæ: probatur consequentia, quia inter specie distincta, una species non coalescit ex alia.

CLXXXV. Respondeo 1°. negando antecedens, nam illud tantum verum est de Propositione vocali negativa, quam non volumus esse simplicem & adæquatè distinctam ab Affirmativa vocali, cum omnes voces ejusdem orationis, quæ sunt in Affirmativa vocali, contineantur in Negativa vocali: non de actu mentali negativo, quia actu mentali negativo est formaliter simplex, non secus ac affirmativus; unde componi non potest ex Affirmativo.

CLXXXVI. Instabis, affirmatio & negatio specificantur ab objecto, sed in ratione objecti non sunt distinctæ; ergo nec in ratione actus.

CLXXXVII. Respondeo distinguendo majorem, specificantur ab objecto adæquatè sumpto, concedo majorem; inadæquatè, nego majorem; objectum verò negationis adæquatè sumptum est specie distinctum ab objecto affirmationis, quia includit unam negationem, scilicet identitatis inter extrema; quam non includit objectum affirmationis, ut patet.

CLXXXVIII. Obijcies 4°. divisio hæc est secundum qualitatem; sed qualitas est accidens, ergo divisio hæc est secundum accidens.

CLXXXIX. Respondeo distinguendo majorem, Divisio hæc est secundum qualitatem Logicam & accidens Logicum, concedo majorem; unde supra diximus per affirmationem & negationem tantum describi Propositionem in genere: secundum qualitatem Phisicam & accidens Phisicum, quod tantum tollit divisionem generis in species, & facit divisionem subiecti in accidentia, nego majorem: nam alias divisio substantiæ in corpoream & incorpoream, animalis in rationale & irrationale, non esset divisio generis in species, sed subiecti in accidentia, quod aperte falsum est.

CC. Obijcies 5°. compositio est prior divisione; sed affirmatio est compositio; negatio verò divisio, ergo affirmatio est prior negatione.

CCI. Respondeo distinguendo majorem, compositio realis quantitativa & objectiva est prior divisione reali quantitativa & objectiva, concedo majorem; compositio est prior divisione mentali, nego majorem; nam aliqui Propositio falsa necessariò foret prior verà, & judicium falsum prius verò; adeoque mendacium prius veritate; nam deberemus prius judicare hominem esse brutum, furem, &c. in hac Propositione, *Homo non est brutum, non est fur*, &c. quam negare, quæ sunt absurda, cum contrarium experiamur, & illi actus sunt ab invicem independentes.

CCII. Obijcies 6°. ex communi Theologorum sententia, omnes Propositiones fidei sunt ejusdè speciei, live affirmativæ sint, live negativæ, ergo, &c.

CCIII. Resp. distinguendo antecedens, omnes Propositiones fidei sunt ejusdè speciei, infimæ, nego antecedens: subalternæ, concedo antecedens: nam solum dicuntur ejusdè speciei propter idem motivum, videlicet autoritatem revelantis; quia ab uno & eodem habitu fidei formantur, &c. eo autem non obstante dici possunt diversæ speciei infimæ, propter sua objecta materialia diversæ speciei: idem dic de omnibus hæresibus, quæ dicuntur etiam ejusdè speciei, quia recedunt omnes à motivo fidei, scilicet primà veritate, &c.

CCIV. Obijcies 7°. Propositio affirmativa infinitans æquivaleret negativæ: hæc v.g. *homo est non brutum* æquivaleret isti, *homo non est brutum*; ergo Affirmativa & Negativa non sunt diversæ speciei.

CCV. Respondeo negando antecedens, & ejus probationem; Propositio enim Affirmativa infinitans non æquivaleret negativæ; nam Negativa negat copulam, non verò infinitans, sed affirmat aliquod positivum de subiecto positivo; illa enim Propositio, *homo est non brutum* æquivaleret huic, *homo est rationalis, est risibilis*, &c. quæ est specie distincta ab hac, *homo non est brutum*.

CCVI. Instabis, ly *non brutum* sumitur negativè, non verò positivè & neganter, ergo hæc Propositio *homo est non brutum* non æquivaleret isti, *homo est rationalis, risibilis*, &c.

CCVII. Respondeo isto sensu concedendo totum;

tum; sed tunc illius hic est sensus, *homo est negatio bruti*, quæ Propositionio, præterquam quod sit falsa, est etiam specie distincta ab hac, *homo non est brutum*; unde nihil contra Resolutionem.

CCVIII. Dixi isto sensu, id est sumendo *ly non brutum* formaliter secundum quod dicit in obliquo, nam in recto dicit aliquod positivum.

CCIX. Obicies 8°. datur in mente, & in voce, Propositionio Affirmativa & Negativa simul, id est, media & mixta qualitatis; sed duæ species non possunt misceri, ut patet in *homine & bruto*, ergo, &c.

CCX. Respondeo negando maiorem, quia essentia hujus judicii, v. g. *si Petrus non est, ejus negatio est* (quod dicitur Propositionio mixta qualitatis) consistit in una extremorum copula, quæ non potest simul affirmare & negare idem simul esse & non esse secundum idem: unde copula minus principalis verbalis est pars unius termini extremi, & in mente objectum 1^a operationis directum, non autem 2^a; quia dum dico, *si Petrus non est, ejus negatio est*, possum assentiri Propositioni, & non judicare quod Petrus non sit; ergo judicium non fertur in 1^{am} copulam. Quod

CCXI. Confirmatur 1°. quia Propositiones Affirmativa & Negativa sunt contradictoriæ, inter quas non datur media vel mixta.

CCXII. Confirmatur 2°. quia, si daretur mixta, non haberet contradictoriam, Affirmativam aut Negativam; ac proinde nullam, quod est intelligibile, ergo, &c.

CCXIII. Confirmatur 3°. hæc mixta, quodlibet est vel non est, est simpliciter Affirmativa; si enim apponatur negatio, ut, *non quodlibet est, vel non est*, habebis contradictorium illius negativum: unde habes in illis Propositionibus (quas abusive nonnulli vocant mixtas secundum qualitatem) nullam esse copulam principalem verbalem explicitam; sed *ly quodlibet est, vel non est*, totum esse prædicatum; copulam verò principalem subintelligi, ut sit sensus, *neesse est, quodlibet esse, vel non esse*: non enim possunt duo judicia distincta esse colligata disjunctivè, sic ut unum dicat *vel est*, aliud *vel non est*, nam colligatio se tenet ex parte objecti & terminorum, non ex parte actuum, quorum neuter esset, aut Affirmativus, aut Negativus absolute, uti judicium esse debet, & consequenter neuter esset judicium. Ex his verò

CCXIV. Colliges non dari Propositionem, quam vocant mixta qualitatis, id est, simul Affirmativam & Negativam, ut *arene maris sunt pares, vel non sunt pares*, ob rationes dictas: nisi malis dicere ibi esse duas Propositiones, unam Affirmativam, ut *arene maris sunt pares*, alteram Negativam, ut *arene maris non sunt pares*. Sed sit

QVÆSTIVNCVLA.

CCXV. QVæres an detur Propositionio mixta quantitatis, id est, simul universalis & particularis ex parte subjecti, ut v. g. *omnis hominis aliqua manus est dextera*.

CCXVI. Respondeo negativè, quia in similibus Propositionibus datur unicum subjectum, quod exprimitur in recto; illud autem est, vel universale, vel particulare, juxta naturam signi, quo afficitur. Nec refert, quod in istis Propositionibus fieri possit duplex descensus copulativus ut v. g. *istius hominis aliqua*, id est, *ista*, & *illius hominis ista manus est dextera*, &c. & disjunctivus, ut v. g. *istius hominis aliqua*, id est, *vel hæc, vel illa manus est dextera*, & *illius hominis*, &c.

quia hinc tantum sequitur ex parte subjecti reperi duas voces, sub quibus liceat descendere distributivè & disjunctivè: imò et si daretur talis Propositionio, non esset tamen tertia species distincta à particulari & universali; sed uno respectu contineretur sub universali, alio respectu sub particulari, prout contingit in substantia, quæ latiusinè sumpta pro completa & incompleta, adæquatè dividitur in corporalem & spiritualement, licet detur una composita ex utraque, scilicet *homo*, sic ut *homo* quæ corporeus sub substantia corporali ponatur, quæ vero animatus sub spirituali.

DVBIVM II.

Qualis sit Divisio Propositionis in Universalem, Particularem, Indefinitam, & Singularem.

RESOLUTIO.

CCXVII. DICO, Divisio Propositionis in Universalem, Particularem, Indefinitam & Singularem est generis in species.

CCXVIII. Probatur 1°. ex præmissis Dub. 10. n. 186.

CCXIX. Probatur 2°. illi actus distinguuntur inter se essentialiter, qui habent diversos ordines & modos tendendi in objecta; sed illi omnes sunt tales, ergo, &c. Probatur minor, quia Propositionio universalis dicit ordinem ad objectum suum ut copulativè sumptum, & in illud tendit modo copulativo: Propositionio particularis dicit ordinem ad suum objectum, ut disjunctivè sumptum, & in illud tendit modo disjunctivo: Propositionio indefinita dicit ordinem ad objectum suum indefinitè, & tendit in illud modo indefinito, id est, sic ut in illo ex parte modi concipiendi nulla appareat universalitas, particularitas, aut singularitas: Propositionio singularis dicit ordinem ad objectum suum determinatè & in actu exercito individualiter sumptum.

CCXX. Subsumo: atqui isti actus, ratione istorum ordinum & modorum tendendi in objecta diversorum, valde diversi sunt, non secus ac isti ordines: ergo ratione illorum distinguuntur essentialiter. Probatur consequentia, quia isti ordines ad objecta, & modi tendendi in objecta, sunt istis actibus essentielles, ergo, &c.

CCXXI. Obicies 1°. ista Divisio est secundum quantitatem; sed quantitas est accidens, ergo ista Divisio est secundum accides, & non generis in species.

CCXXII. Resp. distinguendo maiorem, ista Divisio est secundum quantitatem Analogicam & proportionalem, quia scilicet est secundum affectiones subjecti, quod habet se per modum materie, & affectiones illius per modum quantitatis, concedo maiorem; est secundum quantitatem propriam & univocè talem, nego maiorem.

CCXXIII. Obicies 2°. Propositionio universalis tantum distinguitur à particulari in eo, quod ad plura extendatur, quam particularis; atqui extensio major non videtur inducere diversitatem specificam, ergo, &c. probatur minor, quia alioqui visio extensior distingueretur specie à visione objecti ejusdem speciei minus extensa, quod est absurdum, ergo, &c.

CCXXIV. Resp. negando maiorem, quia cum haud minus Propositionio Particularis in subjectum copulam & prædicatum tendat, quam Universalis, nec imago Universalis, &c. censerentur ejusdem extensionis, quo dato, Universalis non distingueretur à particulari; distinguitur ergo Universalis à Particulari ratione diversi ordinis & modi tendendi in objecta: nam Universalis tendit in objectum

ut modificatum signo Vniuersali, adeoque modo Vniuersali & distributivo; Particularis verò tendit in objectum suum ut affectum signo particulari, ac proinde modo particulari & disiunctivo; singularis autem modo singulari, ut dictum est supra: & sic patet ad minorem, & ejus probationem; nam visio, siue sit actus simplex, siue compositus, tendit in objectum simpliciter ut coloratum & extensum, non verò tendit in illud ut tali vel tali modo modificatum, cum tali vel tali modo tendendi, &c.

D V B I V M I I I.

An divisio Propositionis in Apodicticam & Dialecticam sit generis in species.

R E S O L U T I O.

CCXXIV. **D**ico, divisio Propositionis in Apodicticam & Dialecticam est generis in species.

CCXXV. Probatur, quia Apodictica & Dialectica æquè participant rationem Propositionis: utraque enim est vera Propositio; deinde ratio seu motivum assentiendi est formaliter diversum; quia in Apodictica motivum illud est connexio terminorum necessaria relucens in intellectu, quæ terminat assensum firmum & evidentem; in Dialectica verò est tantum connexio relucens verosimilis vel contingens, quæ terminat assensum probabilem, infirmum, & inevidentem.

CCXXVI. Confirmatur: Dialectica ex se non excludit dubitationem, illique falsum subesse potest; Apodictica verò ex essentia sua illam excludit, & illi falsum subesse nequit, ergo, &c. Pro solutione Argumentorum.

CCXXVII. Nota 1° hanc differentia motivorum assensus, & Propositionis divisionem, esse secundum materiam circa quam, siue circa aggregatū ex subiecto, prædicato & copula; quia in materia Propositionis est necessitas, vel probabilitas, quæ non est in forma syllogistica, siue in modo & figura; unde

dè fit, ut subiectum & prædicatum sint materia respectu copulæ, quæ intar formæ determinat Propositionem ad affirmationem, vel negationem: subiectum, prædicatum, copula simul sumpta sunt materia respectu modi & formæ syllogisticæ, quæ materia determinatur per formam, ut sit major, vel minor Propositio, cum tali, vel tali dispositione mediū ad inferendam conclusionem.

CCXXVIII. Nota 2°. præter actum scientiæ, id est, assensum Apodicticum seu demonstrativum, qui tendit in objectum certum, evidens, immutabile, siue æternæ veritatis, & præter opinionem siue assensum Dialecticum & probabilem, qui tendit in objectum incertum, inevidens, & immutabile; dari præterea assensum certum & evidentem, sed mutabilem & contingentem, v. g. *Ioannes ludit*, si videam ludentem; hic tamen tertius assensus non est mediū inter demonstrativum & probabilem, sed reducitur ad demonstrativum; posito enim quoddam Ioannes videatur ludere, necessario infallibiliter ludit; quia tamen non est immutabilis & necessarius assensus antecederet ad existentiam objecti, hic assensus non deservit demonstrationi Aristotelicæ.

CCXXIX. Dices, claritas major & minor non mutant speciem visionis, ergo nec scientia, & opinio mutant speciem intellectiōis.

CCXXX. Respondeo, negando consequentiam; disparitas enim est, quoddam scientia & opinio habeant diversa lumina objectiva; opinio incertum & infirmum, scientia certum & firmum, quod in majori & minori claritate non contingit: argumentum autem tantum probat claritatem majorem & minorem opinionis non differre specie, sicut etiam claritas major & minor scientiæ non differunt specie, quod ultro concedimus; sed in præsentī intellectiōes non specificantur penes majorem & minorem claritatem; bene penes majorem & minorem certitudinem ac firmitatem: objectum enim Propositionis Apodicticæ est certum & firmum, secus objectum Propositionis Dialecticæ.

TRACTA-